

DE WERKERS VAN HET ELFDE UUR VOLGENS MATTEÛS

De laatsten zullen de eerste eersten zijn en de eersten de laatsten. Dit thema komt regelmatig voor in het evangelie van Matteüs en is in onze taal als een vaste uitdrukking opgenomen. Wat deze uitdrukking inhoudt, komt het duidelijkst tot uiting in een gelijkenis van Jezus over de werkers in de wijngaard. an Jezus. De eerste zin van dit verhaal geeft aan waar het omgaat: 'Het is met het koninkrijk van de hemel als met een landeigenaar...'. Die landeigenaar bezit een wijngaard. Het is hoog tijd voor de oogst. Om zes uur in de morgen (bij zonsopgang) gaat hij naar de markt om dagloners te huren. Als hij met hen een dagloon van één denarie heeft afgesproken, stuurt hij hen naar zijn wijngaard. Drie uur later gaat hij opnieuw naar de markt en vindt andere werklozen en zegt tegen hen om ook naar zijn wijngaard te gaan. Hij belooft: 'de betaling zal rechtvaardig zijn'. Deze werving herhaalt zich op het 9de, 12de en 15de uur. Als hij op het einde van de dag (één uur voor zonsopgang) nog steeds arbeiders aantreft vraagt hij hen: "Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?" 'Niemand heeft ons ingehuurd', antwoorden ze. Hierop zegt de landheer:

'Gaan jullie ook maar naar de wijngaard'. Als het donker is vraagt de landeigenaar aan zijn rentmeester de dagloners hun loon uit te betalen met de opdracht: 'begin daarbij met de laatsten en eindig met de eersten'. Degenen die het laatst zijn ingehuurd en één uur hebben gewerkt krijgen allemaal één denarie. Als de werkers van het eerste uur aan de beurt zijn, in de verwachting dat zij méér zullen krijgen, ontvangen zij ook één denarie. Hierop klagen zij bij de landheer: 'Die laatsten hebben één uur gewerkt en u behandelt hen zoals u ons behandelt, terwijl wij het onder de brandende zon de hele dag hebben volgehouden'. Waarop de landheer zegt: 'Vriend, ik behandel je toch niet onrechtvaardig? Je hebt toch ingestemd met het loon van één denarie? Neem wat je toekomt en ga. Ik wil aan die laatsten hetzelfde geven als aan jou. Of mag ik met mijn geld niet doen wat ik wil? Ben je jaloers omdat ik goed ben?'. Waarna het verhaal afgesloten wordt met de zin: 'Zo zullen de laatsten de eersten zijn en eersten de laatsten' (Mt. 20: 1-16).

Hoe hebben de toehoorders van Jezus deze parabel waarschijnlijk ervaren? Het eerste waarvan ze opkeken was dat Jezus het Koninkrijk van God vergeleek met het handelen van een eigenaar van een wijngaard. Zo iemand was een ongewone keus. De eigenaar was een grootgrondbezitter en behoorde tot de rijke elite. De bevolking leed onder de hoge belastingen van Herodes en bestond grotendeels uit mensen zonder bezit. Hun land was onteigend met als gevolg grote werkloosheid en armoede. In de ogen van de gewone bevolking was een landeigenaar geen positief figuur. Waarom werd met de eerste groep dagloners wel onderhandeld over het loon van een denarie en niet met hen die later te werk werden gesteld? Die kregen alleen maar te horen 'de betaling zal rechtvaardig zijn'. De uitbetaling van het loon heeft waarschijnlijk de meeste stof voor discussie opgeleverd.

Waarom kregen de dagloners die slechts één uur hadden gewerkt hetzelfde loon als de dagloners die de hele dag onder brandende zon hadden gewerkt? Was dit realistisch en rechtvaardig? Kon de landeigenaar van tevoren niet goed inschatten hoeveel arbeidskrachten hij voor het werk nodig had zodat hij om 6 uur 's morgens meteen voldoende mensen kon inhuren? Wilde de eigenaar steeds zo min mogelijk werkers hebben om te betalen? Ongetwijfeld hebben de werklozen op het marktplein ook gesproken over de kloof tussen rijk en arm en de onrechtvaardigheid van het sociaaleconomisch systeem van die tijd leidend tot klassenverschillen, armoede, uitbuiting en werkloosheid. In onze maatschappij van kapitalisme gericht op winstgevendheid, presteren en loon naar werken, zou een land- of fabriekseigenaar als hij zo zou handelen voor gek worden verklaard. Daarom heeft deze parabel ook in onze tijd tot veel interpretaties en discussies geleid.

De interpretatie van de parabel wordt verduidelijkt door de context waarin de parabel staat, namelijk 'het binnengaan in het koninkrijk van de hemel'. Vóór de parabel staat het verhaal van de rijke jongeling die aan Jezus vraagt wat voor goeds hij moet doen om het eeuwige leven te verwerven. Op de vraag naar het goede antwoordt Jezus: 'Er is er maar één die goed is' en adviseert hem al zijn bezittingen te verkopen en aan de armen te geven, een advies dat de jongeling niet ziet zitten. Ook zegt Jezus dat het moeilijk is voor een rijke in het koninkrijk van de hemel te komen. 'Het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan' (Mt. 19: 24). Waarop volgt: 'Vele eersten zullen de laatste zijn en de vele laatsten de eersten' (19:30). Een omkering van de laatste zin in de parabel: 'Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten' (20:16).

De parabel kan als volgt worden geïnterpreteerd: 1) Het aanstellen van werkers op een vroeg of laat uur laat zien dat God niemand ongelijk behandelt; 2) God toont zijn goedheid, vrijgevigheid en solidariteit voor iedereen in gelijke mate. God heeft de vrijheid om te doen wat Hij wil. Hij handelt niet onrechtvaardig; 3) De beloning die God geeft, berust niet alleen op eigen verdienste maar vooral op genade. De werkers die minder uren maakten, verwachtten minder te krijgen maar werden rijkelijk beloond. De landeigenaar was barmhartig en had medelijden met deze werkers. Hij wilde niet dat zij met te weinig geld thuis zouden komen en daardoor te weinig eten zouden hebben. Iedereen had dezelfde behoefte en zorg om hun gezin of familie te onderhouden. Hij voorzag in deze behoefte. De parabel laat zien hoe God met mensen omgaat: dit is wat God is, barmhartig ook voor de misdeelden en uitgestotenen. Het bevat de boodschap die Jezus tijdens zijn hele leven heeft verkondigd: Zie hoe God is: alleen maar goedheid. Wij worden hierdoor aangespoord Zijn voorbeeld te volgen. God handelt anders dan wij mensen denken.

Foto: Glas-in-lood-raam Sankt Marien Kirche, Freyburg
SV

In: *Rondom Johannes*, jrg. 9, nr. 6, Oktober 2023

Literatuur

- Caneday, A. B. (2009). The parable of the generous vineyard owner (Matthew 20: 1-16). *Southern Baptist Journal of Theology*, 13(3), 34-50.
- Caponi, F. J. (2018). Thomas Aquinas on the parable of the Late-come workers (Matthew 20: 1-16). *Journal of Theological Interpretation*, 12(1), 90-109.
- Crossan, J. D. (2012). *The power of parable: How fiction by Jesus became fiction about Jesus*. New York NY: HarperOne.
- Francis, L.J., Smith, G. & Astley, J. (2022). Hiring labourers for the vineyard and making sense of God's grace at work: An empirical investigation in hermeneutical theory and ordinary theology. *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, 78(4), Art. #7444, 10 pages.
- Jeremias, J. (1972). *The parables of Jesus* (2nd. rev. ed.). New Jersey NJ: Prentice-Hall.
- Rossel, W. (1985). *Zonder parabels sprak Hij niet: Gelovig leven in het licht van de evangelische parabels*. Antwerpen: Patmos.
- Schottroff, L. (2006). *The parables of Jesus*. Minneapolis, MN: Fortress Press.
- Scott, B. B. (1990). *Hear then the parable: A commentary on the parables of Jesus*. Minneapolis MN: Fortress Press.
- Snodgrass, K. R. (2008). *Stories with intent: A comparative guide to the parables of Jesus*. Grand Rapids MI: Eerdmans Publishing Company.
- Van Eck, E. & Kloppenborg, J.S. (2015). An unexpected patron: A social-scientific and realistic reading of the parable of the vineyard labourers (Mt 20: 1-15). *HTS Teologische Studies/Theological Studies* 71(1), Art. #2882, 11 pages.
- Vearncombe, E. K. (2010). Redistribution and reciprocity: A socio-economic interpretation of the parable of the labourers in the vineyard (Matthew 20. 1-15). *Journal for the Study of the Historical Jesus*, 8, 199-236.
- Waetjen, H. (2021). Matthew 20: 1-16 – The parable of the vineyard owner and the subversion of agricultural capitalism. *Academia Letters*, Article 4417.
www.academia.edu
- Wenham, D. (1989). *The parables of Jesus*. Illinois IL: IVP Academic/InterVarsity Press.